

Ελλάδα: Μορφές προσαρμογής, αλληλεγγύη & ανισότητες στην περίοδο της κρίσης

Τάσος Γιαννίσης, Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Σταύρος Ζωγραφάκης, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Πέμπτη 28 Μαΐου 2015, 18.00 μ.μ.

Πολυχώρος, Μουσική Βιβλιοθήκη του Συλλόγου “Οι Φίλοι της Μουσικής”,
Μέγαρο Μουσικής Αθηνών - Αθήνα

1. Συνολικά εισοδήματα (σε εκατ. €)

	2008	2012	Μεταβολή %
Σύνολο εισοδήματος:	120,789	93,481	-22.6
- Μισθοί-Αμοιβές	47,818	34,737	-27.4
- Συντάξεις	25,768	29,077	+12.8
- Εισόδημα από εμπορικές δραστηριότητες	9,306	4,903	-47.3
- Εισόδημα από ανεξάρτητες δραστηριότητες	4,424	3,196	-27.7
- Εισόδημα από αγροτικές δραστηριότητες και επιδοτήσεις	3,041	3,838	+26.2
- Εισόδημα από μερίσματα, κέρδη	16,251	7,543	-53.6
- Ενοίκια	8,861	7,066	-20.3
- Λοιπά	5,320	3,122	-41.3
Σύνολο εισοδημάτων από κεφάλαιο	37,459	23,350	-37.7

2. Μειώσεις εισοδήματος λόγω κρίσης και νέων φορολογικών επιβαρύνσεων

	Το μέσο νοικοκυριό
Μείωση εισοδήματος (προ φόρων)	-23.1%
+ πρόσθετη επιβάρυνση από αυξήσεις:	
- άμεσων φόρων	2.3%
- φόρων περιουσίας	3.2%
- έμμεσων φόρων	3.4%
	-8.8%
Μείωση πραγματικού εισοδήματος λόγω πληθωρισμού	-7.0%
Συνολική μείωση μέσου εισοδήματος 2008 – 2012	-38.9%

3. Ασύμμετρες καταστάσεις και εξελίξεις

	Σύνολο εισοδημάτων	Εισοδήματα από μισθούς
1 ^ο (φτωχότερο) δεκατημόριο:	-7.7%	-34.6%
10 ^ο (πλουσιότερο) δεκατημόριο:	-29.4%	-9.3%
Ανώτερο 1% (με τα υψηλότερα εισοδήματα):	-41.6%	-4.8%
Ανώτατο 1 ^ο / ₁₀₀ (με τα πολύ υψηλότερα εισοδήματα)	-58.3%	-11.1%

4. Φορολογική επιβάρυνση των χαμηλότερων και υψηλότερων εισοδημάτων

	Μέση φορολογική επιβάρυνση ανά νοικοκυριό σε €		Συνολική φορολογική επιβάρυνση σε εκατ. €		% μεταβολή
	2008	2012	2008	2012	2012/2008
Άμεσοι φόροι					
Χαμηλά εισοδήματα (1-5)	103.3	233.2	269.9	609.6	125.9
Υψηλά εισοδήματα (6-10)	4,722.0	4,298.5	12,341.1	11,234.1	-9.0
Φόροι περιουσίας					
Χαμηλά εισοδήματα (1-5)	20.2	307.1	52.8	802.6	1,420.1
Υψηλά εισοδήματα (6-10)	80.1	937.9	209.3	2,451.1	1,071.1
Σύνολο					
Χαμηλά εισοδήματα (1-5)	123.5	540.3	322.6	1,412.1	337.7
Υψηλά εισοδήματα (6-10)	4,802.1	5,236.3	12,550.4	13,685.2	9.0

5. Εισοδήματα και φόροι

	Σύνολο φόρων σε €		Μείωση εισοδήματος λόγω φόρων	
	2008	2012	2008	2012
Χαμηλά εισοδήματα 1-5	124 →	540	1.5% →	8.1%
Υψηλά εισοδήματα 6-10	4802.1 →	5,236.3	12.2% →	17.6%

6. Κατανομή περιουσίας, ενοικίων και μερισμάτων -τόκοι σε δεκατημόρια με βάση το συνολικό εισόδημα του 2012 για 5.2 εκατ. νοικοκυριά

Δεκατημόρια	Μέση αξία περιουσίας σε €		Μέσο εισόδημα από ενοίκια σε €		Μέσο εισόδημα από μερίσματα και τόκους σε €		Μέσο συνολικό εισόδημα σε €	
	2008	2012	2008	2012	2008	2012	2008	2012
1	41.597	44.351	215	36	97	24	1.011	183
2	36.923	47.331	507	501	323	265	5.147	3.287
3	40.815	44.488	561	477	433	276	7.950	6.209
4	41.368	51.927	609	623	414	393	10.566	8.792
5	49.402	56.705	752	661	740	451	13.112	11.519
6	62.306	64.358	1.042	778	992	555	16.390	14.394
7	82.128	83.525	1.463	1.095	1.374	750	20.645	17.805
8	103.339	104.798	1.951	1.523	1.866	1.053	26.662	22.524
9	138.553	136.533	2.784	2.274	2.777	1.684	36.923	30.349
10	285.220	268.891	7.068	5.550	22.074	8.979	83.070	60.722
Σύνολο	88.165	90.291	1.695	1.352	3.109	1.443	22.148	17.578
1%	1.371.619	1.314.877	32.400	23.000	62.877	26.713	133.816	79.387
1 ⁰ /∞	3.431.658	3.201.670	75.229	48.628	186.198	117.117	316.104	208.793
1% / Σύνολο	15,6	14,6	19,1	17,0	20,2	18,5	6,0	4,5
1 ⁰ /∞ / Σύνολο	38,9	35,5	44,4	36,0	59,9	81,2	14,3	11,9

7. Γραμμή φτώχειας και ποσοστό κινδύνου

	2008	2009	2010	2011	2012	2012/08 % μεταβολή
Γραμμή φτώχειας σε €	8,767	9,062	9,159	8,371	7,756	-11.53
Ποσοστό φτώχειας	27.9	27.7	28.6	29.9	31.1	
Αριθμός φτωχών (σε χιλιάδες)	1,460	1,450	1,494	1,564	1,628	+11.47

8. Γραμμή φτώχειας και μέσο εισόδημα φτωχών του 2008 και 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Γραμμή φτώχειας σε €	8,767	9,062	9,159	8,371	7,756
Μέσο εισόδημα φτωχών					
- το 2008	4,856	5,755	6,009	5,798	5,427
- το 2012	6,575	6,630	6,145	5,052	3,600
Απόσταση του μέσου φτωχού από την γραμμή φτώχειας					
- το 2008	44.6	36.5	34.4	30.7	30.0
- το 2012	25.0	26.8	32.9	39.6	53.6

9. Πηγές συντήρησης των νοικοκυριών με άνεργο αρχηγό που διαμένουν στους χαμηλούς ορόφους της πολυκατοικίας

	“Ισόγειο”	“1 ^{ος} όροφος”	“2 ^{ος} όροφος”
– Από εργασία	0.9	0.2	1.2
– Από συντάξεις	11.3	0.9	1.1
– Εισοδήματα από περιουσία	4.9	6.9	6.3
– Από τα άλλα άτομα του νοικοκυριού	8.2	36.3	63.5
– Από άτομα που δεν ανήκουν στο νοικοκυριό	54.2	12.3	4.8
– Από επιδόματα / βοηθήματα	9.5	35.7	14.4
– Δεν γνωρίζει / δεν απαντά	11.1	7.7	8.7
Σύνολο	100.0	100.0	100.0

10. Ασθενείς και ισχυρές ανισότητες στα οικογενειακά εισοδήματα

	Μερίδιο ανώτατου 10% στο σύνολο	
	2008	2012
Σύνολο εισοδήματος	37.5	34.5
Εισόδημα από:		
από μισθούς	30.3	30.9
από συντάξεις	27.7	25.1
από γεωργική δραστηριότητα	61.4	59.6
από εμπορικές δραστηριότητες	39.7	42.1
από ανεξάρτητες δραστηριότητες	51.1	50.0
από ακίνητα	47.7	45.6
από μερίσματα-τόκοι	70.7	63.6

11. Χαμένοι και Κερδισμένοι

Μεταβολή μέσου εισοδήματος

Σύνολο νοικοκυριών (5,2 εκατ.)

-22.6%

- Νοικοκυριά που κέρδισαν (1,8 εκατ.)

+44.4%

- Νοικοκυριά που έχασαν (3,3 εκατ.)

-39.3%

12. Εξέλιξη του μέσου συνολικού εισοδήματος των νοικοκυριών με βάση την ταξινόμηση του 2008 (5.2 εκατ. νοικοκυριά)

Ταξινόμηση με βάση τους μισθούς του 2008	Μέσο συνολικό εισόδημα το 2008 σε €	Μέσο συνολικό εισόδημα το 2012 σε €	% μεταβολή
1 ^ο φτωχότερο	1,247	5,575	347.1
2	5,423	6,877	26.8
3	8,294	8,460	2.0
4	10,942	9,915	-9.4
5	13,645	12,105	-11.3
6	17,146	14,736	-14.1
7	21,632	17,686	-18.2
8	27,990	21,855	-21.9
9	38,733	29,037	-25.0
10 ^ο πλουσιότερο	86,034	52,598	-38.9
Σύνολο	23,109	17,884	-22.6
1%	265,855	110,695	-58.4
1 ^ο / ₀₀	1,106,894	295,115	-73.3

13. Εξέλιξη του μέσου συνολικού εισοδήματος των νοικοκυριών με βάση την ταξινόμηση του 2012 (5.2 εκατ. νοικοκυριά)

Ταξινόμηση με βάση τους μισθούς του 2008	Μέσο συνολικό εισόδημα το 2008 σε €	Μέσο συνολικό εισόδημα το 2012 σε €	% μεταβολή
1 ^ο φτωχότερο	8,462	1,150	-86.4
2	9,257	4,503	-51.4
3	9,695	6,653	-31.4
4	11,974	9,021	-24.7
5	14,313	11,624	-18.8
6	17,254	14,444	-16.3
7	21,765	17,829	-18.1
8	28,128	22,537	-19.9
9	37,060	30,358	-18.1
10 ^ο πλουσιότερο	73,178	60,727	-17.0
Σύνολο	23,109	17,884	-22.6
1%	189,385	155,286	-18.0
1 ^ο /∞	599,759	461,680	-23.0

14.Εξέλιξη των μισθών για τους μισθωτούς που παραμένουν εργαζόμενοι ολόκληρη την περίοδο 2008-2012 (1,951 χιλιάδες μισθωτοί)

Ταξινόμηση με βάση τους μισθούς του 2008	Μέσος ετήσιος μισθός το 2008 σε €	Μέσος ετήσιος μισθός το 2012 σε €	% μεταβολή
1 ^ο φτωχότερο	3,633	6,495	78.8
2	7,293	7,789	6.8
3	10,150	9,296	-8.4
4	12,110	10,905	-9.9
5	14,260	13,010	-8.8
6	16,595	14,575	-12.2
7	18,923	16,067	-15.1
8	21,509	18,446	-14.2
9	25,394	21,574	-15.0
10 ^ο πλουσιότερο	45,100	38,844	-13.9
Σύνολο	17,497	15,700	-10.3
1%	103,214	86,782	-15.9
1 ^ο /∞	246,668	180,014	-27.0

15. Εξέλιξη των μισθών για τους μισθωτούς που παραμένουν εργαζόμενοι ολόκληρη την περίοδο 2008-2012 (1,951 χιλιάδες μισθωτοί)

Ταξινόμηση με βάση τους μισθούς του 2012	Μέσος ετήσιος μισθός το 2008 σε €	Μέσος ετήσιος μισθός το 2012 σε €	% μεταβολή
1 ^ο φτωχότερο	8,890	2,357	-73.5
2	8,995	5,574	-38.0
3	10,706	8,851	-17.3
4	12,421	11,274	-9.2
5	14,338	13,004	-9.3
6	16,164	14,586	-9.8
7	18,173	16,441	-9.5
8	20,549	18,979	-7.6
9	23,689	22,916	-3.3
10 ^ο πλουσιότερο	41,041	43,019	4.8
Σύνολο	17,497	15,700	-10.3
1%	87,680	101,704	16.0
1 ^ο /∞	201,868	241,333	19.5

16. Εξέλιξη των συντάξεων για τους συνταξιούχους που λαμβάνουν σύνταξη ολόκληρη την περίοδο 2008-2012 (2,008 χιλιάδες συνταξιούχοι)

Ταξινόμηση με βάση τις συντάξεις του 2008	Μέση ετήσια σύνταξη το 2008 σε €	Μέση ετήσια σύνταξη το 2012 σε €	% μεταβολή
1 ^ο φτωχότερο	3,479	5,152	48.1
2	5,033	5,619	11.6
3	6,028	6,451	7.0
4	6,917	7,236	4.6
5	8,050	8,251	2.5
6	9,634	9,328	-3.2
7	12,131	11,455	-5.6
8	16,313	15,026	-7.9
9	22,313	19,296	-13.5
10 ^ο πλουσιότερο	33,737	25,516	-24.4
Σύνολο	12,362	11,332	-8.3
1%	51,778	35,028	-32.4
1 ^ο /100	69,691	47,565	-31.7

17. Εξέλιξη των συντάξεων για τους συνταξιούχους που λαμβάνουν σύνταξη ολόκληρη την περίοδο 2008-2012 (2,008 χιλιάδες συνταξιούχοι)

Ταξινόμηση με βάση τις συντάξεις του 2012	Μέση ετήσια σύνταξη το 2008 σε €	Μέση ετήσια σύνταξη το 2012 σε €	% μεταβολή
1 ^ο φτωχότερο	4,665	3,732	-20.0
2	5,417	5,427	0.2
3	6,165	6,237	1.2
4	6,994	7,138	2.0
5	8,061	8,155	1.2
6	9,623	9,461	-1.7
7	12,210	11,684	-4.3
8	16,507	15,399	-6.7
9	22,191	19,658	-11.4
10 ^ο πλουσιότερο	31,851	26,595	-16.5
Σύνολο	12,362	11,332	-8.3
1%	43,091	39,956	-7.3
1 ^ο /∞	47,794	55,148	15.4

18. Διαφορές στο εισόδημα των προσώπων που μετακινήθηκαν από μισθωτή εργασία σε καθεστώς σύνταξης (σε €)

	2008	2011	2012
1^ο μέλος νοικοκυριού (σύνολο: 226,100)			
Μέσο εισόδημα από μισθό του 1 ^{ου} μέλους	21,290	3,355	-
Μέσο εισόδημα από σύνταξη του 1 ^{ου} μέλους	-	14,919	16,724
Μέσο συνολικό εισόδημα του νοικοκυριού	37,055	26,437	24,602

2^ο μέλος νοικοκυριού (σύνολο: 81,820)			
Μέσο εισόδημα από μισθό του 2 ^{ου} μέλους	18,423	3,438	-
Μέσο εισόδημα από σύνταξη του 2 ^{ου} μέλους	-	11,777	14,401
Μέσο συνολικό εισόδημα του νοικοκυριού	53,212	39,143	36,775

Σημείωση: Οι υπολογισμοί αναφέρονται στα ίδια άτομα σε όλα τα χρόνια.